

Állomány ellenőrzés 2004

GKHF, Nyíregyháza
42985-6

CT 590

HAJDÚDOROGI GÖR. KAT.
EGYHÁZMEGTE KEZELŐKÖNYVTÁRA
Nyíregyháza
Lelt. sz.:

A SZENTELMÉNYEK SZEREPE KOMLÓSKA NÉPHAGYOMÁNYÁBAN

BARTHA ELEK

A szentelmények a katolikus vallásgyakorlásnak történetileg egyik legalapvetőbb, legjelentősebb oldalát alkotják. A vallás tanításainak lényegéhez ugyan kevésbé állnak közel, nem feltételei az örök boldogság elérésének, evilági életre gyakorolt üdvös hatásuk miatt azonban már a korai kereszténységtől fogva általános közkeveltségnek örvendtek.

Mindenekelőtt azonban tisztáznunk kell a szentelmények fogalmát. Legáltalánosabb értelemben „a szentelmények az egyház által a szentségek mintájára alapított látható jelek, amelyek bizonyos, főleg természetfölötti hatásokat hoznak létre”¹. Gyakorlatilag azonban megkülönböztethetünk szorosabb értelemben vett, tulajdonképpeni szentelményeket, amelyek bizonyos cselekmények, mint pl. az ételek megáldása, a templomszentesítés, s analogikus értelemben vett szentelményeket. Ez utóbbiak azok a tárgyak, dolgok, amelyeken a szentesítés cselekvése történik.²

A szentelmények egyik alapvető jellemvonása a népi jelleg. Erre utal az is, hogy egyes dolgok háromféleképpen válhatnak szentelménnyé: egyházi szentesítés, „sacralis contactus” és népszokás révén.³ Ezekből csak az első mondható szorosabban vett egyházi szentelménynek, az utóbbi kettő ezzel analogikus, folklorisztikus eredetű. Ennek megfelelően a tágabb értelemben vett szentelmények⁴ kiterjedhetnek az élet szinte valamennyi területére, amint ez a középkorban is általános volt.⁵ Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy a vallásos egyén szinte bármilyen élethelyzetben kérheti az egyház áldását, s a tárgyak megáldatása ugyancsak nem ütközik akadályokba. Ennek legjobb példája az ételek húsvéti megáldásakor szentesített egyéb tárgyak nagy száma és változatossága, amely Komlósikára is jellemző. S ezek még az egyházi áldás fogalmán belül vannak. Kiegészítik ezt a már említett analogikus módon létrejött szentelmények, s azok az esetek, amikor a nép maga szentesít.

A szentelmények korai nagy népszerűségének egyik oka, hogy alkalmazásuk a kereszténységre való áttérés során nem követelt gyökeresen új vallási képzeteket, a pogány mágikus erejű tárgyaktól inkább csak hatásmechanizmusuk közvetett módjában különböznek. A középkori szentelmények nagyszerű és sokoldalú feldolgozása *Franz A.*

1. MIHÁLYFI Ákos 1921. 423.

2. MESTER Imre 1954. 13.

3. MESTER Imre 1954. 16.

4. Katolikus Lexikon IV. 229. – A szentelmények tágabb néprajzi értelmezéséhez lásd még: SZENDREY Zsigmond 1938., WLISLOCKINÉ Dörfler Fanni 1895.

5. MESTER Imre 1954. 37., ZALÁN Menyhért 1927. 46.

munkája, amely nagy alaposággal tárja föl a szentelmények jelentős szerepét és változottságát a középkor vallásosságában.⁶ Hasonló érzelmi-gondolati töről fakadhatott a középkori ereklyekultusz is. A ma is használatos szentelmények jelentős része középkori eredetű.⁷ A szentelmények jelentősége és népszerűsége a reformáció hullámai után a barokk katolicizmusban ismét megnövekedett.⁸

A szentelmények kérdése a magyar szakirodalomban sem ismeretlen. Az ide vonatkozó hittudományi munkák⁹ a lelképíztorkodástan ill. a liturgiátörténet körébe tartoznak.

A szentelmények nem kötelező jellegűek a katolikus egyházban, így fő meghatározók mindig az adott közösség igényei.¹⁰ Természetesen ezeket az igényeket az egyház évszázados hagyományai döntő mértékben befolyásolják, de lehetetlen a szentelményekben nem néprajzi jelenségeket látnunk. A néprajzi szakirodalom több ízben is felhívta a figyelmet a szentelmények kutatásának nagy jelentőségére, s vázlatos áttekintésekre is vállalkozott. *Bálint S.* tanulmányai jelentős anyagot közölnek az ország több területéről a szentelmények népi felhasználására vonatkozóan.¹¹ *Mester I.* a magyar szentelményeket történetileg vizsgálja. Munkájának nagy érdeme, hogy sokoldalúan elemzi a hivatalos és népi liturgia kölcsönhatásainak kérdéseit, amelyek a liturgiátörténet oldaláról sokszor új megvilágítást nyernek.¹² A szentelési szertartások népi és egyházi vonatkozásaival több kisebb tanulmány is foglalkozik,¹³ mások egyes szentelményeket önálló feldolgozásban tárgyalnak.¹⁴ Mindezekre jellemző, hogy a történeti kérdéseken túl anyaguk többségét a szentelmények népi felhasználására vonatkozó adatok teszik ki.

Foglalkozott a szentelmények kérdéseivel a görögkatolikus egyház- és liturgiátörténeti szakirodalom is.¹⁵ A magyarországi görög szertartású katolikus egyház népi szentelményei azonban még nem kaptak elegendő figyelmet. A magyar görög katolikus szentelmények hagyományanyaga még teljességgel feltárára vár, s ezen a téren alig jelentenek valamit a kalendáris szokásokkal, néphittel stb. foglalkozó kisszámú tanulmány ide vonatkozó adatai. A legjelentősebb anyagot eddig *Bálint S.* munkája tartalmazza, amely az állandó és változó kalendáris ünnepek szokásanyagába illesztve tárgyalja az adott ünnepek szentelményeinek liturgikus és népi hagyományait is.¹⁶ Az itt található

6. FRANZ, Adolf 1909.

7. Kiváló forrásaink a középkor hazai szentelményeire a kódexek, amelyek ilyen irányú feldolgozása jelentős lépés lenne a középkori magyar népi vallásosság kutatásában. Jól példázza ezt ZALÁN Menyhért 1927.

8. VEIT, Ludwig Andreas 1956. 23–34.

9. Vö. MESTER Imre 1954., REINDL Román 1896.

10. SZÖVÉRFY József 1943. 133.

11. BÁLINT Sándor 1941.; BÁLINT Sándor 1942.

12. MESTER Imre 1954.

13. MADARASSY László 1930.; SCHWARTZ Elemér 1925.; SZIGETI Endre 1959.

14. BÁLINT Sándor 1938.; QODITIÁN Lajos 1934.

15. MEESTER, P. Placidus de 1935.; SZEMERSZKY János 1935.

16. BÁLINT Sándor 1974.; BÁLINT Sándor 1977.

görög katolikus néprajzi adatok azonban nem mérhetőek a hazai görög katolikusok hagyományainak gazdagságához. Erre maga a szerző is felhívja a figyelmet.¹⁷

A szentelmények azonban sajátos jellegük miatt önálló feldolgozást igényelnek. Ez az oka annak, hogy a szentelmények szokás- és hiedelmkörét a naptári ünnepektől elszakítva tárgyaljuk, holott a jelentősebb ünnepek gyakran kapcsolódnak valamilyen szentelményhez, szentelési szertartáshoz.

Az alábbiakban egy görög katolikus faluban, *Komlóskán* gyűjtött anyagomat bemutatva közlök adalékokat a szentelmények kérdéséhez.

*

Az egyházi év első naptári naphoz kötött szentelménye a *szenteltvíz*. A vízszentelésre január 6-án, *Vizkereszt* napján kerül sor a hagyományos keretek között. Az ünnepi mise után a nép a templomból processzióval vonul le a patakhoz, ahol a pap a hosszú hivatalos egyházi szertartással megszenteli a vizeket. Innen már csak a zászlókat és egyéb kellékeket vivők vonulnak vissza a templomba, a többiek szétszélednek, s ki-ki hazaindul. A szentelés-től számított nyolc napon belül minden forrás, patak, kút vize szentelt, de a falu lakosságának nagy része ezt csak egy napi időtartamra értelmezi, s úgyszólván mindenki rögtön a szentelés után viszi haza a patakból az egész évre való szenteltvizet. Általános vélekedés, hogy a szenteltvíz hét évig is eláll anélkül, hogy megbűdösödne. Ha azonban valaki a frissen hozott szenteltvízbe vagy az üvegbe beleiszik, a víz *megpondrósodik*. Egyes családoknak azonban erről nincs is tudomásuk, s a vízszentelés után a család minden tagja iszik egy kortyot az üvegből.

A szenteltvizet az év folyamán kötött alkalmakkor és azoktól függetlenül is gyakran és sokféle céllal alkalmazzák. A felhasználás lehet mágikus, gyógyító, lehet vallásos célzatú, a szenteltvíz embereken, állatokon, tárgyakon egyaránt érzeteti üdvös hatását. Kifejezetten gyógyító erejét hasznosítják különböző esetekben. Torokfájás ellen isszák, könnyezéskor, szemgyulladások a szembe, a fül nyilallásakor a fülbe csepegtetik. Hatásos fejfájás, félelem, álmatlanság ellen. Az általános felfogás szerint ezenkívül minden egyéb betegségre jó hatással van.

A szenteltvizet mágikus célra is alkalmazzák a gonosz, az ártó hatalmak távol tartására. Az édesanya újszülött gyermekét hinti meg vele még mielőtt megkeresztelnék, s hasonló felfogás szellemében szentelik meg szenteltvízzel a frissen megellett tehenet és kisborját. (*Hát mink is avval keresztelkedtünk!*) Szenteltvizet szórnak az állatokra az első kihajtáskor, s a halottak koporsójába, még mielőtt a pap beszentelné azt. A szenteltvíz a vele kapcsolatba hozott élőlényeknek, de a tárgyaknak is szentelt jelleget kölcsönöz, s egyúttal hivatalos szentelmények forrása is. Legjelentősebb közülük a lakóházak megáldása.

A *házzsentelés* a hivatalos liturgián kívül önálló népi liturgikus szertartásként is él Komlóskán. A vízszentelés előtt a gazda vagy a gazdasszony beszenteli a házat és környékét az előző évről megmaradt szenteltvízzel. A lakóház minden helyiségében keresztet vet vele, hasonlóan az udvaron is. Ugyancsak meghintenek minden gazdasági építményt, az olakat, de belülről – a lakóházon kívül – csak az istállót szentelik meg.

17. BÁLINT Sándor 1977. I. 234.

A lakóházak egyházi megáldására a vízszentelés napján kerül sor, de másnapra is áthúzódik. A pap legelőször a templomot, majd a parókiát áldja meg az egyháztanács jelenlétében, akik a gyertyákkal vonulnak ki erre a szertartásra. Ezt követően a kántor, a harangozó, újabban rajtuk kívül a kurátor és az egyházpénztáros kíséretében járja sorra a házakat, az alvégtől ill. a felvégtől kezdve, évenként változóan. Nem szokás a papot külön hívni, útja során minden házat meglátogat. A szenteltvizet a kurátor hordja. A szentelésért a pap és a kántor kisebb pénzadományban részesül, a szenteltvízbe pedig a kurátor, a harangozó és a pénztáros részére aprópénzt, 2–5 Ft-ot dobnak. Ez az összeg eredetileg a harangozót illette, a másik kettő csak az utóbbi időben vesz részt a szentelésen saját kérésére, mivel egyéb juttatásban egyikük sem részesül.

A Krisztust jelképező gyertya szentelésére február 2-án, *Gyertyaszentelő Boldog-asszony napján* kerül sor a szentmise után. A gyertyaszentelés szertartásának szövege eltér a hivatalos magyar nyelvű liturgikus szövegtől. A pap egy pravoszláv szertartás szerinti, magyarra fordított szöveget mond, amit Baskóról kapott. Az oltárral szemben, középen egy asztalkát helyeznek el ilyenkor, erre teszik a szalaggal átkötött gyertyapárokot, amiket majd hazavisznek, de sok gyertyát hagynak ott a templom részére is. Ezeket nem jelölik meg szalaggal. Az idősebbek közül mindenkinek van szentelt gyertyája, s rendszerint minden évben ugyanazt a kettőt szenteltetik. A hagyományos berendezésű házakban a szentelt gyertya a szoba szakrális terében, a falon lóg. Ennek apotropikus magyarázata ugyanakkor már nem él a komlóskaiai tudatában. Újabban a ládában, kredencben vagy egyéb helyeken tárolják.

A szentelt gyertyát a halott feje mellett szokták égetni, párosával. A halál beállta után azonnal meggyújtják, s egészen a temetésig ott ég a két gyertya. Különösen éjjel tartják fontosnak égetését. Néhányan több párat is tartanak otthon, de aki csak egyet, annak részére a templomból kölcsönöznek, ha az első pár leégett. Ezt azután később visszavásárolják a templomnak. A halott mellett égő szentelt gyertyákat a temetés során a halott mögött viszik, s régebben a koporsó után bedobták a gyertyavégeket a sírba. Újabban ezeket a templom kápolnájába helyezik, ahol a harangozó a szertartások ideje alatt meggyújtja őket a halott emlékére.

A barkát a *virágvasárnap*i szentelésre a harangozó szedi össze, sokszor a gyerekek is segítenek neki. A szentelt barkát a *proszforával* együtt osztják ki a nagymise végén. Aki aznap még nem evett – ez rendszerint szentáldozással is együtt jár, bár nem kötik okvetlenül a szentáldozáshoz – torokfájás, gyomorégés ellen lenyel egy szemet a barkából. A házban a mestergerenda fölé tűzik, nyilvánvalóan elhárító céllal. Ugyanilyen okból dobják a tűzbe amikor vihar van, hogy a villám ne csapjon bele a házba.

A szentelt étellel kapcsolatosan országosan kétféle szemléletmóddal, magatartással találkozhatunk. Újabb keletű, hogy a szentelményt szimbolikusan használják föl. Kis mennyiségeket szenteltetnek, amelyből mindenki eszik ugyan, de egy étkezés alkalmával elfogy, sokszor még egy alkalomra sem elég. Komlósán még az archaikusabb felfogás uralkodik, a szentelt ételből jól is akarnak lakni, így a legkülönfélébb ételekből nagy mennyiséget szenteltetnek. A legáltalánosabb szentelésre vitt ételek a kalács (*pászka*), tojás, sonka (*sódar*) bor, (*édestúró*), vaj. De sokan visznek tormát, sőt, almát, szőlőt, töltelékűst, szalonnát, sőt, van aki kést is rak a kosárba, amivel majd a kalácsot

fölvágják. Arra törekednek, hogy ebédkor és lehetőleg vacsorára is minden szentelt legyen, mivel szigorúan veszik, hogy aznap csak a szentelt ételből lehet fogyasztani. Kivételképpen találkoztunk ezzel ellentétes felfogással is, amely szerint az első napon még nem szabad szenteltet enni, de erről a komlóskaiai többségének nincs tudomása.

A szentelnivaló ételeket (*páskát*) régebben nagy kosárba rakták, amit *abroszba* kötve vittek az asszonyok a hátukon. Újabban egy kisebb kézikosárban viszik a *páskát*, amit *páskaterítővel* takarnak le. Ezt a terítőt csak erre az alkalomra használják, s régebben sajátos díszítéssel is el volt látva. A kosarakat jó időben a templomkertben rakják le. A szentmise alatt majdnem minden családból marad kinn valaki, aki vigyáz az ételekre. A pap a pénztárossal a szentmise után jár körbe és szenteli meg a *páskát*. A szertartás után nem állnak meg az emberek beszélgetni mint máskor, mindenki siet haza, mert aki hamarabb hazaér, annak több szerencsét jósolnak, s a munkában is gyorsabb lesz. A pap saját ételét a parókián szenteli meg az egyháztanács tagjainak jelenlétében, akik szintén nem időznek el ilyenkor nála.

Amikor a család hazaér a szentmiséről, az asszony lép be először a házba a *páskával*. A belépéskor mondott „*Krisztus föltámadt!*” köszöntésére a mögötte jövő válaszol: „Valóban föltámadt!”

A közös ima után az elsőként elfogyasztott ételekről megoszlanak a vélemények. Van, aki a bort issza meg először, mások a tojást fogyasztják el. Néhányan először a tormából esznek, annak emlékeztetere, hogy „Krisztust is tormával meg ecettel itatták”. A tojást a legtöbb helyen annyifelé vágják, amennyien az étkezésnél jelen vannak, mert „ez őrzi meg a békés életet”, „hogy összetartsa a család”. Ezzel kapcsolatos az a hit is, hogy az együtt fogyasztott tojás hazavezérli az erdőben eltévedt családtagot. Szintén a családi összetartást kívánja erősíteni, hogy aznap nem mennek vendégségbe, az egész család együtt ebédel. Ennek az együttlétnek különösen nagy jelentőséget tulajdonítanak.

A szentelt ételekből rendszerint a következő napokra is marad, amit fokozatosan elfogyasztanak. Többet hagynak belőle valamennyit a húsvét utáni első vasárnapra is.

A szentelt ételek morzsáját és a tojáshéjat – némelyek csak ez utóbbit – kiszórják az udvarra vagy a kiskertbe, „ahol nem taposódik”. Hitük szerint kis fehér virág: *morzsika*, *marunka* nő belőle a következő évben, amely egész nyáron virít. Ebből a virágból azután gyakran visznek a templom oltárára is. A többi ételmaradékot, a csontokat tűzbe vetik, de minden elhárító szándék nélkül, pusztán a szenteltet óvják meg a szemétre kerüléstől.

A szántóföldek, a határ megáldására a görög katolikusoknál április 23-án, *György nagyvérte napján* kerül sor, vagy az utána következő vasárnapon. Az országban a legtöbb helyen – a római katolikusoknál is, ahol a szentelés Márk napjára esik – már csak a templomban végzik el ezt a szertartást, Komlósán nagy processzióval vonulnak ilyenkor valamelyik közeli búzatáblához. Az idősebbek emlékezete szerint régebben nem búzát, de *gabonát* (*zerno*) szenteltek. A búzaszentelésnek a hivatalos mozzanatokon kívül ritka népi liturgikus megnyilvánulásai is vannak.

A szentmise után a templomból a zászlókkal énekelve vonulnak ki a mezőre. A határ megszentelése után a pap egy külön erre a célra süttött proszforát négyfelé vág, majd átnyújtja a gondnoknak. A gondnok mindegyik darabkát fehér papírba csomagolja

majd a négy égtáj irányában a földbe helyezi. Ilyen módon a szentelttel való közvetlen érintkezés után teljesebbé válik a föld megszentelése a helyi elképzelés szerint. A papírba csomagolás meg éppen a szenteltet óvja meg a közvetlen beszennyeződéstől.

A szentelés után mindenki tép magának néhány szál búzát. Régebben a férfiak a kalapjuk mellé tűzték, az asszonyok imakönyvükbe tették, s a templomi zászlókra és a keresztre koszorút fontak belőle. Tettek belőle a szarvasmarha takarmányába is, s még ma is előfordul, hogy a *tisztesfü* főzetébe is raknak egy-két szálát, amit a tehénnek készítenek. A szentelt búza felhasználása mágikus és egyéb célokra mára már jóformán teljesen megszűnt, csupán az idősebb asszonyok imakönyvéből nem hiányzik még a pár szál elszáradt szentelt búza.

A falu életében betöltött szerepe és a liturgikus rokonság révén igen hasonlít a római katolikusok úrnap virágjához a *tisztesfü* (*čistec*), amit *Keresztelő Szent János* születése napján, június 24-én szentelnek. A szentelés nincs összefüggésben az ünnep az időpont egyezésén kívül. A *tisztesfü* használata Komlóskán általános és igen széles körű, a szenteltvíz mellett ez a legnépszerűbb szentelmény, holott más falvakban már egyáltalán nem szentelik.

A *tisztesfü* nem egy növényfajta, 5–8 féle vadvirágot gyűjtenek egybe. Bár sokan gyűjtik rendszeresen évről évre, csak keveset tudnak megnevezni a *tisztesfüvet* alkotó növények, virágok közül. Legfontosabb közülük maga a *tisztesfü* (*čistec*) amelyről a szentelmény kapta népi elnevezését. Van még benne *százezerjőfü*, amely a néphit szerint minden betegségre használ, *sárga virág* (*žolte kvitja*), amit sárgaságra, *nadožnik*, amit fejfájásra tartanak hasznosnak. Több más, meg nem nevezett virág között búzavirágot is tesznek a *tisztesfübe*.

A *tisztesfüvet* az ünnepi misén a padosrok közé rakják szalaggal átkötve, akárcsak a gyertyát. A pap a padosrok között végighaladva áldja meg őket, s hinti meg szenteltvízzel.

A *tisztesfü* legfőbb felhasználási területe a gyógyítás. Teáját isszák álmatlanság, fejfájás ellen, főzetében beteg gyermeket fürösztének, de öntenek belőle a gyermek első fürdővizébe is. A jószágnak is szívesen adják; a frissen ellett tehenet itatják meg vele s kap belőle a beteg szarvasmarha, ritkábban a sertés is. Gőzével fejfájáskor inhalálnak, használják köszvényre, de a tehen tőgyét is ezzel gőzölik, ha begyullad. *Tisztesfüvet* helyeznek ezenkívül minden halott mellé a koporsóba.

Nem évenként ismétlődő időpontban történik, s nem is dologi jellegű szentelmény a sírkő, a kereszt és a templom megáldása, fölszentelése. Az utóbbi kettő más természetű, így most nem térhetünk ki rá részletesebben, csak a sírkőmegáldást említjük.

Az új sírkő felállítását követően a temetőbe vonulnak, akiket a szentelésre előre meghívtak. A zászlókat a halott rokonai, barátai viszik. Míután a processzió a szertartás végeztével visszatért a templomba, a sírkövet állíttató családhoz mennek, ahol nagy vendégséget tartanak. A házigazdák a vendégekkel *pannichidát* végeznek a pap részvétele nélkül, utána halottas énekeket énekelnek.

Szintén szentelménynek tekinthető, s akként is alkalmazzák a *proszforát*. A *proszfora* a görög katolikusok nem konzekrált misekenyere, amelyet *miroválaskor* osztanak szét a híveknek a szentmise végén. A *proszforából* (*proszkurka*) általában több darabot is vesznek, többen félmarékkal is. Néhányat ott helyben megesznek, a többit

papírba, zsebkendőbe csomagolva hazaviszik. Otthon azok részesülnek belőle, akik nem vehettek részt a szentmisén, de hatásosnak tartják a beteg vagy *félős* gyermek nyakába kötve is. Van, aki a jószágnak is ad belőle (szarvasmarháknak), de ezt senki sem vallja be.

Több alkalommal kérik a papot az útrakelők megáldására. Részesülnek benne a búcsúsok, akik Máriapócsra mennek, de gyakran kérik a bevonulás előtt álló kiskatonák is. Hárman-négyen összefognak, s a bevonulás előtti estén szentmisén vesznek részt, amelynek végén megkapják az áldást. Ugyancsak gyakran kérték ezt az áldást azok, akik Amerikába utaztak gyermekükhöz vagy testvérükhöz.

A tanév kezdetén kerül sor az iskolás gyermekek megáldására. Ennek időpontja a szeptember előtti utolsó vasárnap, amikor a szentmisét is a diákokért ajánlja föl a pap. Az áldás szertartását a szentmise után végzi.

A hivatalos szentelményeken kívül a népi közösség számára szentelmény-szerepet tölthet be számos egyéb tárgy is, amely valamilyen kapcsolatba került az eucharistiával. Szentelményként alkalmazzák, bár mágikus módon a templomi szemetet, stb, de szentelményszerű szerepet ruházzák fel a templomi kelyhet is, amelynek gyógyító erőt tulajdonítanak. Fejfájás vagy egyéb betegség esetén előfordul, hogy a papot megkérik, érintse meg vele a beteg fejét.

Szentelményszerű szerepet tölthet be alkalmanként az olvasó, az imakönyv, vagy egyéb vallásos könyvek, nyomtatványok. Mindezeket eltemetik a halottal együtt, de hogy ez nem pusztán a kedves tárgy eltemetése tulajdonosával, mutatja az, hogy ha a halottnak nem volt imakönyve, vesznek egy újat, és azt temetik vele.

*

A katolikus szentelmények mindmáig jelentős tényezői maradtak a népi vallásosságnak. Külső, dologi jellegüknél fogva jól megféleltek a parasztság vallásos és gyakorlati igényeinek, s alkalmazásuk ma is fontos mutatója lehet egy paraszti közösség vallásosságának, méginkább a vallásosság hagyományos formájának. Az urbanizáltabb közösségekben országosan megfigyelhető a szentelmények szerepének nagyarányú csökkenése. Ez nem arányos a vallásosság mértékének csökkenésével, hanem főleg a vallásosság megváltozásának, egyszerűsödésének függvénye. Ugyancsak ide vezet a parasztság életritmusának megváltozása is; az egyházi ünnepek munkahelyi és otthoni munkával töltése, a háztáji munka feltorlódása s az ezzel fellépő időhiány, amely megnehezíti a szentelésre való részvételt, a szentelésre szánt dolgok beszerzését. A szenteltetés így nagyrészt az idősebb korosztályra marad. Mivel pedig a liturgiában való részvétel nem érdektelen a szentelmények felhasználásában, ennek hiánya a szentelmények iránti közömbösséghez vezet. Joggal kereshetjük tehát a vallásosság hagyományosabb, archaikusabb formáját az olyan közösségekben, ahol a szentelmények máig is eleven tényezői maradtak a vallási életnek, s széles körű felhasználásuk az egész közösségre kiterjed. Komlóskán minderre még a múlt század végének állapota jellemző, némi változás csak a felszabadulás utáni évtizedekben tapasztalható.